RESPONSUM
serium & extortum
Ad Epistolam planè stupendam,
Quæ ad
SERENISSIMUM
ac Potentissimum Electorem Saxoniæ
à
Dn. Jacobo à Grünthal, in Voigstedt, Consiliario Electorali Bellico, & Commissario Generali, Nec non Incluti Comitatus Mansfeldici Inspectore primario,

Pro
S. Cæsarea Majestate deserenda,
Expeditione cœptâ cohibenda
Et Doctoris Hoe, ceu piacularis cujusdam victimæ mactatione promovenda,
Conceptis quidem verbis scripta, sed malitiosissimè, fingitur.
Inspice Lector, & expende, non pœnitebit.

ANNO CIↃ IↃ CXXI.
LIPSIÆ,
Typis & Sumptibus Abrahami Lambergi, & prostat apud Gothfrid Grosium.
CUM PRIVILEGIO.

SAlutem in DOMINO. *Magnâ me tuum Epistolium affecit lætitiâ,* Nobilissime, & splendidissime Domine Grünthali: *tùm quòd* Διαβολικωτάτας *illas scurræ cujusdam, & Tenebrionis Calvinistici pagellas mihi communicavit: tùm quòd honorificum T. Dominat. de me, judicium, & perquàm mihi propensum animum prolixè demonstravit. Vago quidem famæ susurro audij, sub tuo nomine epistolam quandam spargi dehortatoriam; quâ Serenissimum nostrum Electorem partim adversùs me concitare, partim in cœptâ expeditione bellicâ cohibere contendas; sed exemplar illius nancisci nondum potui. Nunc verò postquam abs Te transmissam legi, ad meretriciam Calviniani spiritus frontem, & propudiosam Sycophantæ illius, quicunq; tandem sit, impudentiam, totus exhorrui. Facilè n. crediderim,* mi Nobilissime Domine Grünthali, *ne per febrim quidem, (uti scripsisti, & coràm* ἁγίως *recensuisti) talia somniare Te potuisse, qualia tibi affinguntur, adversùs Electorem potentissimum, & me, jam olim Tibi amicissimum, eructata convicia. Sed probè novisti, solemne quòd sit furiosis, & in desperationis novaculâ constitutis Sacramentarijs,* mentiri, *ac exquisitissima quæq; mendacia, ad sudorem usq;, fingere, ut caussæ saltem suæ deploratæ velificari, & Bonorum vitæ, famæ, ac saluti, insidiari queant. Quemadmodum n. ex contusi bovis visceribus putridis aculeata examina efferve-*

cunt, ita mirum non est, vapulante undiq; & q. contuso Bestia Sacramentaria cadavere, ut densa vesparum acies erumpat. Metuunt nimirùm, ne nudum prostet

Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Atramento itaq; atram suam bilem prodere, & atro carbone figmentorum, candidissima pectora conspurcare cupiunt. Vidimus superiore anno proximo aliquot nequitiæ hujus Calvinisticæ documenta insignia. Jam enim typis excusa circumferebatur virulentissima Procerum & Statuum Superioris Lusatiæ ad Serenissimũ nostrũ scripta epistola: *quæ tamen à statibꝰ inclytis nunquam per quenquam transmissa, nec pro suâ usq; huc ab illis agnita & recepta fuit.*

Mox literæ satis acerba, & comminatoria per totam Europam spargebantur, quas contra S. Cæsar. Majest. pro Septemviro Palatino, & Bohemis Serenissimus Rex Daniæ *ad Serenissimum nostrum Electorem exaraverit. Pura verò puta, & putidissima fuisse figmenta, Rex ipsemet Serenissimus, suis excusatorijs abundè ostendit.*

Quid mirum igitur Splendidissime Domine Grünthali, *insanos illos homines, ejusmodi scriptum & Tibi assignare, quod Veritati ipsi naturaq; Tuæ ac ingenio prorsus & κατὰ παντὸς est contrarium, cùm ne Regibus quidem vel alijs Magnatibus pepercerint? In ea n. proh dolor incidimus nunc tempora, quibus liberè non tantum, sed & licenter, tùm linguæ, tùm calami hominum, in innocentes grassantur. Quem neq; Melitus, neq; Anytus perimere valet, Eum calumnia, (quæ est κατηγορία τις ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, vel accusatio quædam ementita) perimere tentat. Et quamvis calumniatori non semper obtrectandi materia succurrit: mentem tamen bonam, maliq; nihil meritam, obstrigilare, & Theonino dente carpere totus conatur. Interim soletur nos intemerata, & minimè cauteriata nostra conscientia, quæ eminùs quidem oppugnari, sed intùs expugnari nequit.*

Nec

Nec puto inter bonos & cordatos repertum iri quenquam, qui persuaderi sibi patiatur, epistolam, quæ sub tuo nomine circumfertur, abs Te, Viro perspectæ fidei & modestiæ, *esse profectam. Nulla enim planè erga Electorem conspicitur in eâ humiliatio: nulla, & ne minima quidem Reverentia: imò incredibilis potiùs & fermè incomparabilis* tum animi impotentia, tum frontis impudentia: *Cùm tamen ita Deus & Natura te formaverit, ut cultu & subjectione erga tantum Electorem Nemini mortalium facilè cedas. Tot verò in Electorem execranda convicia, totq; obtrectationes nefandas illud continet Pseudepistolium Calvinisticum, ut sine horrore, & concussione mentis, ne legere quidem, nedum scribere ea te posse existimem.*

Quid quòd Sycophanta Anonymus, cui talia libuit comminisci, figmentum suum soricis instar ipsemet evidenter prodit. Neq; n. diem, *qua Electori ita insultaveris, neq;* locum, *ex quo, vel* Tabellarium *per quem tot plaustra criminationum Dn. tuo Clementissimo transmiseris, annotare potuit. Et adjurare ipsemet Tenebrionem ausim, si gutta sanguinis germani superest, ut defectus istos plausibiliter saltem, nedum solidè, & invictè suppleat; quod ad Calendas Græcas certò futurum credo. Interim*

Conscia mens recti famæ mendacia temnat.

Notior & celebrior es, Nobilissime Dn. Grünthali, *multarum virtutum nominibus, quàm ut tale insulsum, crassum, horridum, & omni prorsus ratione vacuum scriptum, ad Electorem præsertim illum,* sub cujus Clementiss. tutela vivendū Tibi & tuis est, *direxisse Te, ullus saniore mente præditus, vel ad momentum suspicari, nedum credere posset.*

Sed quid ago, quòd Tibi solatium suggero: quem excelso animo ejusmodi mendacia ridere, & non secus, ac si Asinus calcem impegisset, curare scio.

Ego quoq; ad calumnias virulentas Sacramentariorum adeò occallui, ut vix ampliùs, quicquid de me etiam mentiantur profani homines, expallescam.

Non tamen frena nimis laxanda sunt maledicentiæ Calvinisticæ: sed petulantia ista severè castiganda, & fama bonum (quod preciosius ipsa vitâ, meritò habetur) masculè asserendum est.

Quapropter veniam mihi dabis, Nobilissime Vir, si paulò fusiùs cum Authore Pasquilli agam: Neq; n. vel Tullius, vel Demosthenes persuadebunt, apicem, aut jota unum abs Te dictatum, vel scriptum fuisse: Sycophanta potiùs quidam Calvinisticus, ut bilem suam adversus Electorem nostrum, & me liberiùs exoneraret, cui nominis autoritate fucum Simplicioribus facere, & ejusmodi nimbum mendaciorum exhalare voluit. Cum Anonymo itaq; illo Tenebrione, & mendaciorum Architecto jam mihi res ad horulæ spacium, tuâ pace, erit.

Prodire autem Te, quisquis es, prodire inquam, & aures arrigere cupio: ut intelligas, quo impulsore talia finxeris, & quæ atrocissima convicia, tum adversus Serenissimum Saxoniæ Electorem, *tum adversus alios, potissimùm verò me Jesu Christi servum, eructaveris.*

Ob oculos versari debebat Tibi interdictum Domini: Dijs non detrahes. *Exod. 22.* In cogitatione tua Regi ne detrahas, *Eccles. 10. Et illud:* nolite tangere unctos meos. *Psal. 105. Sed quàm alto supercilio universas dehortationes sacras & politicas despexeris, tuarum blasphemiarum & mendaciorum exhalata popina luculenter testatur. Recollige n. animo tuo lapillos temeritatis, & crudelitatis, quos in commentitiâ tuâ Epistolâ projecisti.* Serenissimo Electori Saxoniæ, *nequiter, & inauditâ protervia imputas.*

1. In-

1. Institutum, quòd calidus sangvis fuderit.

2. Caliginem.

3. Inscitiam.

4. Quòd malè stet à partibus Jmperat. Ferdinandi.

5. Quòd suis viribus confidat.

6. Quòd suasu Doctoris Hoe arma arripuerit.

7. Quòd iniquè illa apprehenderit.

8. Quòd pessimo fundamento & corruptâ voluntate, amicitiam cum Jmperat. Ferdinando contraxerit.

9. Quòd pueriliter sibi persuaderi patiatur, Ferdinandum non meritò affligi.

10. Quòd Doctori Hoe temerè credat.

11. Quòd ei inconsultè indulgeat.

12. Quòd stultè ipsum sequatur.

13. Quòd subitis impulsibus commotus, & concussus sua pericula non dispicere valeat.

14. Quòd ob errorem, qui vanis concitatus imaginibus, culpæ se implicaverit.

15. Quòd ferre queat concionatorem suum Aulicum in Consilio politico reperiri.

16. Quòd jugum cum meretrice Babylonicâ trahat.

17. Quòd

17. Quòd Iberi ferociam, fastum, superstitionem & pervicaciam alat.

18. Quòd in propriæ religionis socios sæviat.

19. Quòd caussis levissimis facem furoribus ministret.

20. Quòd proditores in sinu foveat.

21. Quòd fati ordinem & jura invertere, aut remorari satagat. Jmò, quod auditu maximè horrendum est, hunc ipsum Electorem Saxoniæ, tu bipedum nequissime proclamas

22. Tyrannum.

23. Idololatrarum protectorem.

24. Religionis spoliatorem.

25. Sacrilegiorum patronum.

26. Viciniæ turbatorem.

27. Naturæ tortorem,

28. Et Carnificem. Ominaris porrò,

29. Fieri posse, ut dedecore Filiorum mortuus pœnas Elector rependat, quas vivus effugerit.

30. Vitreas præsagis fortunas Electoris futuras, cùm strictura armorum splenduerint.

31. Nec diu pro Cæsare Electorem belligerari posse.

32. Nimium in militiam adfectum Electoris, Reipubl. prævaricaturum, & subditorum facultates opulentissimas præcipitaturum.

Impu-

Imputas præterea Serenisſimo Electori.

33. Quòd nimiopere ſibi ob unius oppiduli demolitionem placeat, & criſtas erigat.

34. Quòd cædibus in immeritos, aut leviter noxios ſæviat.

35. Quòd fatuus meritò cenſeatur, ſi fatum ab Auſtriacis propulſare deſudaverit.

36. Quòd Ferdinando militet, ut Hiſpanicæ libidini ſatis fiat, & Pontifici Romano benè eſſe liceat.

37. Quòd militet, ut jurisdictio Papalis retineatur, & conſervetur.

38. Quòd Hiſpanico nomini faveat, & Germaniam noſtram, Legum domicilium, literarum gymnaſium, Curiam dignitatum, verticem mundi, libertatis patriam, Jberiæ omnium legitimarum ſocietatum nocentiſsimæ peſti poſtponat.

39. Quòd Diabolicæ Hiſpaniæ ſtabilitatem polliceatur.

40. Quòd præſtaret, ut Elector ſibi ac ſuis violentas manus afferret.

41. Quòd aliis Auguſtanæ Confeſsionis Principibus non abſq; cauſſa in religione ſuſpectus ſit.

42. Quòd faciat, quæ Theologi VVitebergenſes

genſes damnant, Jenenſes diſsuadent, Agnati principes averſantur.

43. Quòd in gratiam Papiſtarum parentes liberis, nepotes avis, maritos uxoribus, uxores maritis, Clientes Patronis, heros miniſtris, urbes Templis, templa ſacerdotibus, montes gregibus, campos frugibus orbos relinquat.

44. Quòd tantam reprehenſionem mereatur, quantam laudem olim Elect. Mauritius meritus fuit, cùm Carolum V. Imperat. honeſtè & alacriter deſereret. Inſuper hortaris, ut sereniſsimus Elector

45. Iram ac odium excutiat.

46. Sæva juſſa, continuas accuſationes, fallaces amicitias, perniciem innocentum, & eaſdem exitij ſui cauſſas conjungere deſinat.

47. Crudelitatis quoq; horridũ habitũ, truculentam faciem, violentos ſpirit9, vocẽ terribilem, os minis & cruentis imperijs refertũ exuat, & deponat, quæ Daniel Eremita non minùs acutè, quàm rectè quondam in ipſo notaverit.

48. Deniq; ut ſubditis ſuis parcat, & æquâ humanitate preſſos audiat.

Horreſcat cœlum, contremiſcant elementa omnia. Quis tàm profligatæ audaciæ hominem ſub ſole reperiri crederet, qui tanto Electori, tàm religioſo, & optimo Maximo Principi adeò inſultare auſit, niſi proh dolor δαιμονιαζόμενον iſtũ Sturtam

rtam

ram alicubi in turba & cœtu malignantium palparemus, Sed heus tu, Simeita *nequissime: Si Principis Saxoniæ statuam in conspectu hominum conspuisses, num impunem te evasurum sperasses? Haud crediderim. Quæ ergò præmia expectas, dum sacram faciem, & vivum simulacrum Electoris, in conspectu Dei & Angelorum, sputo tantæ maledicentiæ & criminationum deformas? Nonne meritò absterreri debebas, si non principis ipsius Majestate, Vltoris tamen, & Vindicis Dei severitate? In gloriosissimum nostrum Electorem dum audes insurgere, quid aliud quæso hoc est, quàm* in ipsum Deum, (*in cujus loco sedet, cujus personam repræsentat, & à quo sceptrum Dominij tenet*) gygantomachiam instituere? *Si* Minervæ oculum *nemo sine damno totius simulacri violare potuit, teste Aristotele, nullus certè Oculum Romani Imperij, Serenissimum Electorem Ensigerum violaverit, nisi qui simul violentas manus & linguas toti universitatis Christianæ compagi intulerit.*

Dignus es tu blasphemator, parricidarum supplicio: *dignus in quem omnis severitatis Catarractæ effundantur. Dignus qui in morte tua socios habeas,* gallum, viperam, simiam & canem: *quorum in pasquillo tuo imitatorem te ostendisti. Patrem n. laudatissimum Germaniæ invasisti, viscera ejus corrosisti, venenatisq́; ictibus ipsum Principem pupugisti. Et licèt hominis figuram externam instar Simiæ simules, quavis tamen vilissimâ bestiâ deteriorem animum induens latratu tuo & morsu canino, ne rabiosissimis quidem etiam canibus tantillum cessisti.*

Ergò Deum credas memorem fandi atq; nefandi.

Scimus quæ monstra hominum Nero, Domitianus, Julianus, Diocletianus, *& alij fuerint: sed ita* præter meritū *duriter tractatos ab ullo mortalium, tot horrendis convicijs deformatos* totq́; mendacijs oneratos *nusquam legimus,*

Tu verò scelestè Tenebrio illum mordes principem, illum vituperas & blasphemas Electorem, qui Solis instar nitidissimi radios Virtutum suarum praeclarissimarum, longo jam tempore, in toto orbe Christiano latissimè sparsit: & lumine suo ipsorummet hostium oculos acutissimè perstrinxit: ut pro virtuoso, & incomparabili Principe nolentes volentes illum proclamaverint. Provoco hac in parte ad complures Bohemorum literas: provoco ad expressas verborum Electoris Palatini, & Consiliariorum ejus syllabas, provoco ad potissimorum, & praecipuorum, quicunq; & ubicunq; tandem sint, conscientias. Et ut compendio rem dicam, ὁμολογουμένως, citraq; omnem controversiam, Major est Serenissimus noster Elector, quàm ut splendor ejus, abs Te bipedum nequissimo, vel tui similibus Διαβολικωτάτοις Sycophantis obfuscari, & obtenebrari queat. Dignitate & majestate aliis facilè, Evangelicę *autem* religionis Zelo, pietatisq; sincerae studio, nec non comitate, humanitate, sapientiâ, judicio, clementiâ, & pro salute totius Jmperij vigilantiâ nulli principum cedit: *Jmò rectè sentientium Magnatum animos funiculis virtutum suarum heroicarum fortiter allicit, sibiq; maximè devinctos reddit. De Panthere legitur, quòd odorem tam suavem aromaticum emittat, ob quem universa illum sequantur animalia: Solus a. Draco in seipso deficiat ac torpescat. Tanta & tàm amabilis quoq; in Serenissimo nostro est fragrantia, ut odore suavissimarum Ejus virtutum, optimi quiq; ad cultum & observantiam stimulentur: Soli a. invidia, & Calumnia Draconi infernali ilia rumpantur.*

Sed accede propiùs Calumniator pessime, qui Satanae os calamumq; tuum usui dedisti, & responsum ad singula tuarum accusationum & calumniarum membra accipe.

1. *Institutum potentissimi Electoris Saxoniæ, non sangvis calidus fudit, sed* matura deliberatio, reiq; *ipsius æ*quitas & necessitas extorsit. *Nonne enim omnibus* benignis *modis & mediis pacatam reddere Bohemiam Optimus Elector studuit? Nonne hunc in finem apud S. Cæsar. Majest. per Legatum Nobilem,* Dn. Grünthalium *pro Bohemis intercessit? suspensionem armorum obtinuit? Interpositionem impetravit? consilia sana & moderata suggessit? Iliademq; malorum, nisi juramentum Divo Matthiæ, & Augustissimo Ferdinando præstitum, sanctè observetur, disertissimis verbis prædixit? Nonne hanc ipsam ob caussam, contemtum, fallaces amicitias, dolos, sannas, & convicia plurimorum ex adversariis,* heroicâ patientiâ *devoravit? Quid? quòd non citiùs Cæsari armis assistere instituit, donec frustranea esse omnia benigniora media, & solam restare vibrationem gladij, deprehendit? adeò ut ob moram longiusculam à frigido vel tepido potiùs, quàm calido sangvine profectum hoc institutum arbitrari quis possit.* Tardior *enim (& quidem cautè) Serenissimus in suscipiendâ expeditione bellicâ fuit: nec calidi appetitus ad belligerandum ulla indicia edidit.*

2. Caliginem *&* 3. inscitiam *qui huic Principi tribuit, næ cum Anaxagora nivem nigram dicit. Tantâ n. prævalet rerum Imperialium & Politicarum sapientiâ; tantâ abundat prudentiâ, & experientiâ, quantum in Magnatibus cunctis optare, non autem sperare licet. Interfuit Elector hic conventibus aliquot Imperialibus, interfuit consultationibus aliquod gravissimis, seq; prepollentem judicij acrimoniâ, & insigni sapientiâ, tum Imperatoribus, & Electoribus ipsis, tum alijs Principibus, Eorundemq; Consiliarijs ὀφθαλμοφανερῶσ exhibuit.* 4. Nec à Cæsaris partibus malè stat *Elector: præterquàm enim quòd Imperat.* Ferdi-

 nandus

nandus *Princeps gente & mente est generosissimus, novit Elector, Eum bonam fovere caussam: novit Domium suum præter meritum tàm gravem sustinere injuriam; & servatoris Christi præceptum, quo Cæsari dare jubetur, quæ sunt Cæsaris, sedulò sibi revocat in memoriam. Paratus, respondere de hoc, ipsi Deo, in tremendo illo totius generis humani judicio.*

5. Viribus *quoq;* suis nihil planè confidit: *sed spem omnem in caussæ bonitate, & præsidio divino unicè ponit, Certus, quòd Dominus Deus Angelis suis mandaverit super ipsum, ut custodiant Serenitatem ejus in omnibus vijs suis. Et fortissima turris nostri Electoris est nomen Domini, ad illud hactenus cucurrit, & servatus fuit. Dominus Adjutor ipsi: ideò nec timet, nec timebit.*

6. Suasore me *in suscipiendis pro Cæsare armis opus non habuit: neq;* Consiliario Bellico *me unquam usus fuit. Nec tamen officij ratione dissuadere propositum hoc vel valui, vel volui, utut Anti-Cæsariani manibus pedibusq; ad dissuasionem istam sæpiùs me instigaverint, aureosq; montes promiserint. Cùm Josaphatus Joramo liberâ & arbitrariâ ope assisteret, ab Elisæo ne verbulo quidem uno retrahebatur. Quantò minùs pro scientiâ & conscientiâ mihi licuit improbare Serenissimi Electoris institutum, quod æquitati & pietati maximè congruum, magisq; necessarium, quàm arbitrarium fuit.*

7. *Mendaciter itaq; Electori* injustè arrepta arma *imputantur. Justissimum siquidem, pro pacis recuperatione, pro Cæsaris sui defensione, pro libertatis γνησίου Evangelicæ assertione, pro Feudi Nobilis Imperialis vindicatione, pro periculorum Electoratui suo impendentium aversione, adeoq; pro* Rege, Lege, & Grege, *bellum gessit.*

8. Amicitiam quoq; cum Domo Austriacâ, *& moderno*

derno Imperatore Invictissimo Ferdinando jam dudum sinceram contraxit, imò q. hæreditariam à Majoribus suis Elector accepit. Et miror, quòd fundamentũ pessimũ pessimus Calumniator innuat, quamq; voluntatẽ corruptam Serenissimo Electori, in contractâ cum Cæsare amicitiâ tribuat. Floruit hactenùs utraq; Familia, tàm Austriaca, quàm Saxonica, & non minimam prosperitatis suæ partem mutuæ illi, ac reciprocæ familiaritati, & amicitiæ acceptam tulit. Cur ergò nunc Serenissimus Elector resiliat? Cur tergum Augustissimæ Domui Austriacæ obvertat? Cur non vestigia Avi gloriosissimi premat? Cui cum Maximiliano II. ac Rudolpho II. Imperatoribus bi. recordationis, intima necessitudo & constantissima familiaritas, magno cum emolumento totius S. Romani Imperij, ad extremum usq; halitum intercessit. Et obsecro, si Electores Imperij, universi & singuli (ne Palatino quidem ipso excepto) Ferdinandum solio & fastigio Cæsareo dignum censuerunt; cur suâ amicitiâ septemvir Saxo indignum ipsum haberet? Itaq; posthac etiam, neglectâ turbatorum patriæ invidiâ. Pax & concordia & intima familiaritas inter Austriacam & Saxonicam domum, ad aram usq; durabit.

9. Puerilis persuasio apud Serenissimum Electorem locum non habet. Αναλφαβήτων. quovis rudiorem esse oportet, qui injustè & contra jura gentium, Cæs. Ferdinandum, à nonnullis Bohemis rejectum fuisse, haud videt.

10. Temerè ut mihi credat; 11. inconsulteq; indulgeat, 12. & stultè me sequatur, nemo hominum facilè Electorem permovebit. In ijs namq; solis fidem mihi adhibet, quæ professioni meæ, & veritati congruunt, quæq; conscientiæ suæ ac saluti sempiternæ conducunt. Et quidnî in talibus me Pastorem ovicula bona sequeretur? Scis Sycophanta, Spiritum Sanctum præcipere majorum & minorum

gentium

gentium hominibus: obedite præpositis vestris, & subjacete eis: Ipsi n. pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. *Ebr. 13. vers. 17.*

13. Periculis obnoxium se esse, Elector Serenißimus non ignorat; minimè tamen vel S. Cæsar. Majestatem, vel caussam propterea deserendam, & ob minas adversariorum, clavum protinus abjiciendam existimat. Et quid si pericula non leviora impendißent, si Elector vel Cæsari resistere, vel neutri parti aßistere voluisset? Commendare oportet vias & eventum Domino, cui facile est, motos subitò compescere fluctus, & imminentia pericula potenter avertere, idquod per Dei gratiam, *hactenùs abundè experti, & imposterum experturi sumus.*

14. Erroris in instituto *suo nullius sibi conscius est Elector*: neq; culpæ ulli se implicavit: *exemplum potiùs alijs laudabile præbuit, & immortalem nominis sui memoriam ad omnem posteritatem reliquit.*

15. Concionatorem suum aulicum in Consilio politico *reperiri, nunquam voluit, nunquam permisit. Mentiris impie Cain, quòd talis* πολυπράγμων *unquam fuerim, & consultationibus secularibus me immiscuerim. Quot quæsò Legati in caussâ Bohemicâ affuere? Quoties negotia sua cum Serenißimo, & secretißimis Dominis Consiliarijs tractavere? Num verò illi, vel quiquam alij unquam me subsellium in Consilio Bellico occupâsse viderunt? Nemo ipsorum audebit hoc dicere. Scio me intra cancellos vocationis meæ continere, & illud meminisse:* τὰ ἴδια πράττειν καὶ ἡσυχάζειν. *Resorbe igitur mendacium istud, impie scurra, quod non tàm in mei, quàm Electoris Serenißimi ignominiam nequiter evomuisti.*

16. Quæ verò hæc effrenis libido, & impudentia, quòd Electorem nostrum cum meretrice Babylonica jugum

trahere

trahere *scribis? Increpet te Dominus Sathan; increpet, inquam, te Dominus. Nihil nobis cum meretrice illa est, nihilq; erit commercij in sempiternum.*

17. Iberi ferociam, fastum, superstitionem, & pervicaciam ali *à Nostro Serenissimo, tu scurra quidem scribis, sed quæ illa sit ferocia, quoq; alatur modo, non ostendis. Iterum igitur calumniatorem & mendacem pessimum agis.*

18. In propriæ religionis socios sævire *Electorem conquereris. Quos tu verò socios innuis? Illosne, qui externam tantum Religionis professionem prætexentes, reipsa maculam religioni Evangelicæ inobedientiâ suâ & rebellione inurunt? quiq; media omnia pacis & mansuetudinis superciliosè contemnunt, è contrà, tum Cæsarem, tum Cæsaris inclutum & potentissimum Commissarium hostiliter impugnare incipiunt, & pergunt? Ejusmodi verò socios ad obsequium debitum severis medijs compellere, vel ob admissa scelera, & facinora punire non minùs licet, quàm jam olim Deus seditiosos illos, Core, Dathanum, & Abyramum, cum complicibus suis castigavit: vel Israëlitæ Benjamitis, David quoq; & socij, tum Sauliticis, tum Absolonais, ut ut religionem veram professis, resistere. Nec protinus* severitas extorta bellica, *pro sævitiâ vel tyrannide haberi debet.* Severitas n. in Civitate nonnunquam salutaris est, sævitia verò semper pestifera. *Franc. Patric. l. 6. de Republ. cap. 5.* Severitas Regem decet, majestatem præstat, & dignitatem auget, *censente eodem Franc. Patric. lib. 8. cap. 6.* Est *autem* severitas, Virtus inflexibilis circa pœnarum inflictionem, quando recta ratio hoc requirit, *juxta Thom. Aquin. secund. secund. q. 157. art. 2.*

19. Facem furoribus nec ob levissimas, nec ob gravissimas caussas Elector ministrat: *Sed furias & furores compescere potiùs, & Orbi pacem restituere totus laborat.*

cunt, ita mirum non est, vapulante undiq; & q. contuso Bestiæ Sacramentariæ cadavere, ut densa vesparum acies erumpat. Metuunt nimirum, ne nudum prostet

Et piper, & quicquid chartis amicitur ineptis.

Atramento itaq; atram suam bilem prodere, & atro carbone figmentorum, candidissima pectora conspurcare cupiunt. Vidimus superiore anno proximo aliquot nequitiæ hujus Calvinisticæ documenta insignia. Jam enim typis excusa circumferebatur virulentissima Procerum & Statuum Superioris Lusatiæ ad Serenissimũ nostrũ scripta epistola; *quæ tamen à statibq inclytis nunquam per quenquam transmissa, nec pro suâ usq; huc ab illis agnita & recepta fuit.*

Mox literæ satis acerbæ, & comminatoriæ per totam Europam spargebantur, quas contra S. Cæsar. Majest. pro Septemviro Palatino, & Bohemis Serenissimus Rex Daniæ *ad Serenissimum nostrum Electorem exaraverit. Pura verò puta, & putidissima fuisse figmenta, Rex ipsemet Serenissimus, suis excusatoriis abundè ostendit.*

Quid mirum igitur Splendidissime Domine Grünthali, *insanos illos homines, ejusmodi scriptum & Tibi assignare, quod Veritati ipsi naturaq; Tuæ ac ingenio prorsus & κατ̓ παντὸς est contrarium, cùm ne Regibus quidem vel aliis Magnatibus pepercerint? In ea n. proh dolor incidimus nunc tempora, quibus liberè non tantùm, sed & licenter, tùm linguæ, tùm calami hominum, in innocentes grassantur. Quem neq; Melitus, neq; Anytus perimere valet, Eum calumnia, (quæ est κατηγορία τις ἐξ ἐρημίας γιγνομένη, vel accusatio quædam ementita) perimere tentat. Et quamvis calumniatori non semper obtrectandi materia succurrit: mentem tamen bonam, maliq; nihil meritam, obstrigilare, & Theonino dente carpere totus conatur. Interim soletur nos intemerata, & minimè cauteriata nostra conscientia, quæ eminùs quidem oppugnari, sed intùs expugnari nequit.*

Nec

Nec puto inter bonos & cordatos repertum iri quenquam, qui persuaderi sibi patiatur, epistolam, quæ sub tuo nomine circumfertur, abs Te, Viro perspectæ fidei & modestiæ, *esse profectam. Nulla enim planè erga Electorem conspicitur in eâ humiliatio: nulla, & ne minima quidem Reverentia: imò incredibilis potiùs & fermè incomparabilis* tum animi impotentia, tum frontis impudentia: *Cùm tamen ita Deus & Natura te formaverit, ut cultu & subjectione erga tantum Electorem Nemini mortalium facilè cedas. Tot verò in Electorem execranda convicia, totq; obtrectationes nefandas illud continet Pseudepistolium Calvinisticum, ut sine horrore, & concussione mentis, ne legere quidem, nedum scribere ea te posse existimem.*

Quid quòd Sycophanta Anonymus, cui talia libuit comminisci, figmentum suum soricis instar ipsemet evidenter prodit. Neq; n. diem, *qua Electori ita insultaveris, neq;* locum, *ex quo, vel* Tabellarium *per quem tot plaustra criminationum Dn. tuo Clementissimo transmiseris, annotare potuit. Et adjurare ipsemet Tenebrionem ausim: si gutta sangvinis germani superest, ut defectus istos plausibiliter saltem, nedum solidè, & invictè suppleat; quod ad Calendas Græcas certò futurum credo. Interim*

Conscia mens recti famæ mendacia temnat.

Notior & celebrior es, Nobilissime Dn. Grünthali, *multarum virtutum nominibus, quàm ut tale insulsum, crassum, horridum, & omni prorsùs ratione vacuum scriptum, ad Electorem præsertim illum,* sub cujus Clementiss. tutela vivendũ Tibi & tuis est, *direxisse Te, ullus saniore mente præditus, vel ad momentum suspicari, nedum credere possit.*

Sed quid ago, quòd Tibi solatium suggero: quem excelso animo ejusmodi mendacia ridere, & non secus, ac si Asinus calcem impegisset, curare scio.

 Ego

Ego quoq; ad calumnias virulentas Sacramentariorum adeò occallui, ut vix ampliùs, quicquid de me etiam mentiantur profani homines, expallescam.

Non tamen frena nimis laxanda sunt maledicentiæ Calvinisticæ: sed petulantia ista severè castiganda, & famæ bonum (quod preciosius ipsa vitâ, meritò habetur) masculè asserendum est.

Quapropter veniam mihi dabis, Nobilißime Vir, si paulò fusiùs cum Authore Pasquilli agam: Neq; n. vel Tullius, vel Demosthenes persuadebunt, apicem, aut jota unum abs Te dictatum, vel scriptum fuisse: Sycophanta potiùs quidam Calvinisticus, ut bilem suam adversus Electorem nostrum, & me liberiùs exoneraret, tui nominis autoritate fucum simplicioribus facere, & ejusmodi nimbum mendaciorum exhalare voluit. Cum Anonymo itaq; illo Tenebrione, & mendaciorum Architecto jam mihi res ad horulæ spacium, tuâ pace, erit.

Prodire autem Te, quisquis es, prodire inquam, & aures arrigere cupio: ut intelligas, quo impulsore talia finxeris, & quæ atrocißima convicia, tum adversus Serenissimum Saxoniæ Electorem, *tum adversus alios, potißimùm verò me Jesu Christi servum, eructaveris.*

Ob oculos versari debebat Tibi interdictum Domini: Dijs non detrahes. *Exod. 22.* In cogitatione tua Regi ne detrahas, *Eccles. 10. Et illud:* nolite tangere unctos meos. *Psal. 105. Sed quàm alto supercilio universas dehortationes sacras & politicas despexeris, tuarum blasphemiarum & mendaciorum exhalata popina luculenter testatur. Recollige n. animo tuo lapillos temeritatis, & crudelitatis, quos in commentitiâ tuâ Epistolâ projecisti.* Serenissimo Electori Saxoniæ, *nequiter, & inauditâ protervia imputas.*

1. In-

1. Institutum, quòd calidus sangvis fuderit.

2. Caliginem.

3. Inscitiam.

4. Quòd malè stet à partibus Jmperat. Ferdinandi.

5. Quòd suis viribus confidat.

6. Quòd suasu Doctoris Hoe arma arripuerit.

7. Quòd iniquè illa apprehenderit.

8. Quòd pessimo fundamento & corruptâ voluntate, amicitiam cum Jmperat. Ferdinando contraxerit.

9. Quòd pueriliter sibi persuaderi patiatur, Ferdinandum non meritò affligi.

10. Quòd Doctori Hoe temerè credat.

11. Quòd ei inconsultè indulgeat.

12. Quòd stultè ipsum sequatur.

13. Quòd subitis impulsibus commotus, & concussus sua pericula non dispicere valeat.

14. Quòd ob errorem, qui vanis concitatus imaginibus, culpæ se implicaverit.

15. Quòd ferre queat concionatorem suum Aulicum in Consilio politico reperiri.

16. Quòd jugum cum meretrice Babylonicâ trahat.

17, Quòd

Imputas præterea Sereniſsimo Electori.

33. Quòd nimioperè ſibi ob unius oppiduli demolitionem placeat, & criſtas erigat.

34. Quòd cædibus in immeritos, aut leviter noxios ſæviat.

35. Quòd fatuus meritò cenſeatur, ſi fatum ab Auſtriacis propulſare deſudaverit.

36. Quòd Ferdinando militet, ut Hiſpanicæ libidini ſatis fiat, & Pontifici Romano benè eſſe liceat.

37. Quòd militet, ut jurisdictio Papalis retineatur, & conſervetur.

38. Quòd Hiſpanico nomini faveat, & Germaniam noſtram, Legum domicilium, literarum gymnaſium, Curiam dignitatum, verticem mundi, libertatis patriam, Jberiæ omnium legitimarum ſocietatum nocentiſsimæ peſti poſtponat.

39. Quòd Diabolicæ Hiſpaniæ ſtabilitatem polliceatur.

40. Quòd præſtaret, ut Elector ſibi ac ſuis violentas manus afferret.

41. Quòd aliis Auguſtanæ Confeſsionis Principibus non abſq; cauſſa in religione ſuſpectus ſit.

42. Quòd faciat, quæ Theologi VViteber-

 genſes

genſes damnant, Jenenſes diſsuadent, Agnati principes averſantur.

43. Quòd in gratiam Papiſtarum parentes liberis, nepotes avis, maritos uxoribus, uxores maritis, Clientes Patronis, heros miniſtris, urbes Templis, templa ſacerdotibus, montes gregibus, campos frugibus orbos relinquat.

44. Quòd tantam reprehenſionem mereatur, quantam laudem olim Elect. Mauritius meritus fuit, cùm Carolum V. Imperat. honeſtè & alacriter deſereret. Inſuper hortatis, ut sereniſsimus Elector

45. Iram ac odium excutiat.

46. Sæva juſſa, continuas accuſationes, fallaces amicitias, perniciem innocentum, & eaſdem exitij ſui cauſſas conjungere deſinat.

47. Crudelitatis quoq; horridū habitū, truculentam faciem, violentos ſpiritꝰ, vocē terribilem, os minis & cruentis imperijs refertū exuat, & deponat, quæ Daniel Eremita non minùs acutè, quàm rectè quondam in ipſo notaverit.

48. Deniq; ut ſubditis ſuis parcat, & æquâ humanitate preſſos audiat.

Horreſcat cælum, contremiſcant elementa omnia. Quis tàm profligata audacia hominem ſub ſole reperiri crederet, qui tanto Electori, tàm religioſo, & optimo Maximo Principi adeò inſultare auſit, niſi proh dolor δαιμονιαζόμενον iſtū Scurram

ram alicubi in turba & cœtu malignantium palparemus, Sed heus tu, Simeita *nequissime: Si Principis Saxoniæ statuam in conspectu hominum conspuisses, num impunem te evasurum sperasses? Haud crediderim. Quæ ergò præmia expectas, dum sacram faciem, & vivum simulacrum Electoris, in conspectu Dei & Angelorum, sputo tantæ maledicentiæ & criminationum deformas? Nonne meritò absterreri debebas, si non principis ipsius Majestate, Vltoris tamen, & Vindicis Dei severitate? In gloriosissimum nostrum Electorem dum audes insurgere, quid aliud quæso hoc est, quàm* in ipsum Deum, *(in cujus loco sedet, cujus personam repræsentat, & à quo sceptrum Dominij tenet)* gygantomachiam instituere? *Si* Minervæ oculum *nemo sine damno totius simulacri violare potuit, teste Aristotele, nullus certè Oculum Romani Imperij, Serenissimum Electorem Ensigerum violaverit, nisi qui simul violentas manus & linguas toti universitatis Christianæ compagi intulerit.*

Dignus es tu blasphemator, parricidarum supplicio: *dignus in quem omnis severitatis Catarracta effundantur. Dignus qui in morte tua socios habeas,* gallum, viperam, simiam & canem: *quorum in pasquillo tuo imitatorem te ostendisti. Patrem n. laudatissimum Germaniæ invasisti, viscera ejus corrosisti, venenatisq; ictibus ipsum Principem pupugisti. Et licèt hominis figuram externam instar Simiæ simules, quavis tamen vilissimâ bestiâ deteriorem animum induens latratu tuo & morsu canino, ne rabiosissimis quidem etiam canibus tantillum cessisti.*

Ergò Deum credas memorem fandi atq; nefandi.

Scimus quæ monstra hominum Nero, Domitianus, Julianus, Diocletianus, *& alij fuerint: sed ita* præter meritū *duriter tractatos ab ullo mortalium, tot horrendis convicijs deformatos* totq; mendacijs oneratos *nusquam legimus,*

Tu verò scelesté Tenebrio illum mordes principem, illum vituperas & blasphemas Electorem, qui Solis instar nitidissimi radios Virtutum suarum præclarissimarum, longo jam tempore, in toto orbe Christiano latissimè sparsit: & lumine suo ipsorummet hostium oculos acutissimè perstrinxit: ut pro virtuoso, & incomparabili Principe nolentes volentes illum proclamaverint. Provoco hac in parte ad complures Bohemorum literas: provoco ad expressas verborum Electoris Palatini, & Consiliariorum ejus syllabas, provoco ad potissimorum, & præcipuorum, quicunq; & ubicunq; tandem sint, conscientias. Et ut compendio rem dicam, ὁμολογουμένως, *citraq; omnem controversiam, Major est Serenissimus noster Elector, quàm ut splendor ejus, abs Te bipedum nequissimo, vel tui similibus* Διαβολικωτάτοις *Sycophantis obfuscari, & obtenebrari queat. Dignitate & majestate alius facilè,* Evangelicę *autem* religionis Zelo, pietatisq; sinceræ studio, nec non comitate, humanitate, sapientiâ, judicio, clementiâ, & pro salute totius Jmperij vigilantiâ nulli principum cedit: *Jmò rectè sentientium Magnatum animos funiculis virtutum suarum heroicarum fortiter allicit, sibiq; maximè devinctos reddit. De Panthere legitur, quòd odorem tam suavem aromaticum emittat, ob quem universa illum sequantur animalia: Solus a. Draco in seipso deficiat ac torpescat. Tanta & tàm amabilis quoq; in Serenissimo nostro est fragrantia, ut odore suavissimarum Ejus virtutum, optimi quiq; ad cultum & observantiam stimulentur: Soli a. invidia, & Calumnia Draconi infernali ilia rumpantur.*

Sed accede propiùs Calumniator pessime, qui Satanæ os calamumq; tuum usui dedisti, & responsum ad singula tuarum accusationum & calumniarum membra accipe.

1. Jn-

1. *Institutum potentissimi Electoris Saxoniæ, non sangvis calidus fudit, sed* matura deliberatio, reiq; *ipsius æ*quitas & necessitas extorsit. *Nonne enim omnibus* benignis *modis & mediis pacatam reddere Bohemiam Optimus Elector studuit? Nonne hunc in finem apud S. Cæsar. Majest. per Legatum Nobilem,* Dn. Grünthalium *pro Bohemis intercessit? suspensionem armorum obtinuit? Interpositionem impetravit? consilia sana & moderata suggessit? Iliademq; malorum, nisi juramentum Divo Matthiæ, & Augustissimo Ferdinando præstitum, sanctè observetur, disertissimis verbis prædixit? Nonne hanc ipsam ob caussam, contemtum, fallaces amicitias, dolos, sannas, & convicia plurimorum ex adversariis,* heroicâ patientiâ *devoravit? Quid? quòd non citiùs Cæsari armis assistere instituit, donec frustranea esse omnia benigniora media, & solam restare vibrationem gladij, deprehendit? adeò ut ob moram longiusculam à frigido vel tepido potiùs, quàm calido sangvine profectum hoc institutum arbitrari quis possit.* Tardior *enim (& quidem cautè) Serenissimus in suscipiendâ expeditione bellicâ fuit: nec calidi appetitus ad belligerandum ulla indicia edidit.*

2. Caliginem *&* 3. inscitiam *qui huic Principi tribuit, næ cum Anaxagora nivem nigram dicit. Tantâ n. prævalet rerum Imperialium & Politicarum sapientiâ; tantâ abundat prudentiâ, & experientiâ, quantum in Magnatibus cunctis optare, non autem sperare licet. Interfuit Elector hic conventibus aliquot Imperialibus, interfuit consultationibus aliquod gravissimis, seq; prepollentem judicij acrimoniâ, & insigni sapientiâ, tum Imperatoribus, & Electoribus ipsis, tum alijs Principibus, Eorundemq; Consiliarijs ὀφθαλμοφανερῶσ exhibuit.* 4. Nec à Cæsaris partibus malè stat *Elector; præterquàm enim quòd Imperat.* Ferdinandus

nandus *Princeps gente & mente est generosissimus, novit Elector, Eum bonam fovere caussam: novit Dominum suum præter meritum tàm gravem sustinere injuriam; & servatoris Christi præceptum, quo Cæsari dare jubetur, quæ sunt Cæsaris, sedulò sibi revocat in memoriam. Paratus, respondere de hoc, ipsi Deo, in tremendo illo totius generis humani judicio.*

5. Viribus *quoq;* suis nihil planè confidit: *sed spem omnem in caussæ bonitate, & præsidio divino unicè ponit, Certus, quòd Dominus Deus Angelis suis mandaverit super ipsum, ut custodiant Serenitatem ejus in omnibus viis suis. Et fortissima turris nostri Electoris est nomen Domini, ad illud hactenus cucurrit, & servatus fuit. Dominus Adjutor ipsi: ideò nec timet, nec timebit.*

6. Suasore me *in suscipiendis pro Cæsare armis opus non habuit: neq;* Consiliario Bellico *me unquam usus fuit. Nec tamen officii ratione dissuadere propositum hoc vel valui, vel volui, utut Anti-Cæsariani manibus pedibusq; ad dissuasionem istam sæpius me instigaverint, aureosq; montes promiserint. Cùm Josaphatus Joramo liberâ & arbitrariâ ope assisteret, ab Elisæo ne verbulo quidem uno retrahebatur. Quantò minùs pro scientiâ & conscientiâ mihi licuit improbare Serenissimi Electoris institutum, quod æquitati & pietati maximè congruum, magisq; necessarium, quàm arbitrarium fuit.*

7. *Mendaciter itaq; Electori* injustè arrepta arma *imputantur. Justissimum siquidem, pro pacis recuperatione, pro Cæsaris sui defensione, pro libertatis γνησίου Evangelicæ assertione, pro Feudi Nobilis Imperialis vindicatione, pro periculorum Electoratui suo impendentium aversione, adeoq;* pro Rege, Lege, & Grege, *bellum gessit.*

8. Amicitiam quoq; cum Domo Austriacâ, *& mo-*

derno Imperatore Invictissimo Ferdinando jam dudum sinceram contraxit, imò q. hæreditariam à Majoribus suis Elector accepit. Et miror, quòd fundamentũ pessimũ pessimus Calumniator innuat, quamq; voluntatẽ corruptam Serenissimo Electori, in contractâ cum Cæsare amicitiâ tribuat. Floruit hactenùs utraq; Familia, tàm Austriaca, quàm Saxonica, & non minimam prosperitatis suæ partem mutuæ illi, ac reciprocæ familiaritati, & amicitiæ acceptam tulit. Cur ergò nunc Serenissimus Elector resiliat? Cur tergum Augustissimæ Domui Austriacæ obvertat? Cur non vestigia Avi gloriosissimi premat? Cui cum Maximiliano II. ac Rudolpho II. Imperatoribus bi. recordationis, intima necessitudo & constantissima familiaritas, magno cum emolumento totius S. Romani Imperij, ad extremum usq; halitum intercessit. Et obsecro, si Electores Imperij, universi & singuli (ne Palatino quidem ipso excepto) Ferdinandum solio & fastigio Cæsareo dignum censuerunt: cur suâ amicitiâ septemvir Saxo indignum ipsum haberet? Itaq; posthac etiam, neglectâ turbatorum patriæ invidiâ. Pax & concordia & intima familiaritas inter Austriacam & Saxonicam domum, ad aram usq; durabit.

9. Puerilis persuasio *apud Serenissimum Electorem locum non habet. Ἀναλφαβήτῳ n. quovis rudiorem esse oportet, qui injustè & contra jura gentium, Cæs. Ferdinandum, à nonnullis Bohemis rejectum fuisse, haud videt.*

10. Temerè ut mihi credat, 11. inconsultéq; indulgeat, 12. & stultè me sequatur, *nemo hominum facilè Electorem permovebit. In ijs namq; solis fidem mihi adhibet, quæ professioni meæ, & veritati congruunt, quæq; conscientiæ suæ ac saluti sempiternæ conducunt. Et quidnî in talibus me Pastorem ovicula bona sequeretur? Scis Sycophanta, Spiritum Sanctum præcipere majorum & minorum*

gentium

gentium hominibus; obedite præpositis vestris, & subjacete eis: Ipsi n. pervigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri. *Ebr. 13. vers. 17.*

13. *Periculis obnoxium se esse, Elector Serenißimus non ignorat; minimè tamen vel S. Cæsar. Majestatem, vel caussam propterea deserendam, & ob minas adversariorum, clavam protinus abjiciendam existimat. Et quid si pericula non leviora impendißent, si Elector vel Cæsari resistere, vel neutri parti aßistere voluisset? Commendare oportet vias & eventum Domino, cui facile est, motos subitò compescere fluctus, & imminentia pericula potenter avertere, id quod* per Dei gratiam, *hactenùs abundè experti, & imposterum experturi sumus.*

14. Erroris in instituto *suo nullius sibi conscius est Elector*: neq; culpæ ulli se implicavit: *exemplum potiùs alijs laudabile præbuit, & immortalem nominis sui memoriam ad omnem posteritatem reliquit.*

15. Concionatorem suum aulicum in Consilio politico *reperiri, nunquam voluit, nunquam permisit. Mentiris impie Cain, quòd talis* πολυπράγμων *unquam fuerim, & consultationibus secularibus me immiscuerim. Quot quæsò Legati in caussâ Bohemicâ affuere? Quoties negotia sua cum Serenißimo, & secretißimis Dominis Consiliarijs tractavere? Num verò illi, vel quiquam alij unquam me subsellium in Consilio Bellico occupâsse viderunt? Nemo ipsorum audebit hoc dicere. Scio me intra cancellos vocationis meæ continere, & illud meminisse:* τὰ ἴδια πράττειν καὶ ἡσυχάζειν. *Resorbe igitur mendacium istud, impie scurra, quod non tàm in mei, quàm Electoris Serenißimi ignominiam nequiter evomuisti.*

16. *Quæ verò hæc effrenis libido, & impudentia, quòd Electorem nostrum* cum meretrice Babylonica jugum

trahere

trahere *scribis? Increpet te Dominus sathan; increpet, inquam, te Dominus. Nihil nobis cum meretrice illa est, nihilq; erit commercij in sempiternum.*

17. Iberi ferociam, fastum, superstitionem, & pervicaciam ali *à Nostro Serenissimo, tu scurra quidem scribis, sed quae illa sit ferocia, quoq; alatur modo, non ostendis. Iterum igitur calumniatorem & mendacem pessimum agis.*

18. In propriæ religionis socios sęvire *Electorem conquereris. Quos tu verò socios innuis? Illosne, qui externam tantum Religionis professionem prætexentes, reipsa maculam religioni Evangelicæ inobedientiâ suâ & rebellione inurunt? quiq; media omnia pacis & mansuetudinis superciliosè contemnunt, è contrà, tum Cæsarem, tum Cæsaris inclutum & potentissimum Commissarium hostiliter impugnare incipiunt, & pergunt? Ejusmodi verò socios ad obsequium debitum severis medijs compellere, vel ob admissa scelera, & facinora punire non minùs licet, quàm jam olim Deus seditiosos illos, Core, Dathanum, & Abyramum, cum complicibus suis castigavit; vel Israëlitæ Benjamitis, David quoq; & socij, tum Sauliticis, tum Absolonais, ut ut religionem veram professis, resistere. Nec protinus* severitas extorta bellica, *pro sævitiâ vel tyrannide haberi debet.* Severitas n. in Civitate nonnunquam salutaris est, sævitia verò semper pestifera. *Franc. Patric. l. 6. de Republ. cap. 5.* Severitas Regem decet, majestatem præstat, & dignitatem auget, *censente eodem Franc. Patric. lib. 8. cap. 6.* Est *autem* severitas, Virtus inflexibilis circa pœnarum inflictionem, quando recta ratio hoc requirit, *juxta Thom. Aquin. secund. secund. q. 157. art. 2.*

19. Facem furoribus nec ob levissimas, nec ob gravissimas caussas Elector ministrat: *Sed furias & furores compescere potius, & Orbi pacem restituere totus laborat.*

 20. *Quòd*

20. *Quòd* proditores in sinu foveat, *ex te quidem audio: sed nominari neminem abs te posse, animitùs gaudeo. Reprehensionem sanè meretur princeps, qui proditores in sinu fovet; Cur enim illis vel faveat, vel credat, qui in patriam perfidi fuerunt? At hoc nomine irreprehensibilis est Serenißimus noster; qui sciens volens proditores non amat, multò minùs in sinu, vel aulâ suâ magnificentißimâ fovet.*

21. Fati ordinem & jura nec invertere, nec remorari cupit. *Fatui verò tui fati quis ordo sit, & unde tibi de illo constet, num ex somnio quodam Cingliano, vel revelatione Carlstadiana, vel excursione in tertium Cœlum extraordinariâ, tantisper, dum tu doceas, nescit.*

22. Tyrannus *Elector noster non est: neq; indicia Tyrannidis unquam edidit.*

23. Idololatras *quoq;* non protegit: *sed Cæsaris sui majestatem, & Imperij Romani libertatem masculè aßerit.*

24. *Minimè omnium* Religionis spoliator *jure audit. Imò pro salvâ sacrâ Religione Evangelicâ Lutheranâ, si quisquam alius sub Sole, Elector certè noster indefessè vigilat, nihilq; prorsùs vel laboris, vel consilij, quod ad scopum illum facere potest, intermittit.*

25. *Quâ verò fronte, quave conscientiâ tu Conviciator, Sacrilegiorum vocas illum Patronum?* Sacrilegium n. est, rei sacræ violatio, & injusta ademtio. *Hac ἱεροσυλείᾳ qui laborent, & patrocinio Electoris gaudeant, obsecrò edisſere.* In Bohemia *quidem memini* complures sacrilegè Deo dicata rapuisse, simulacris Dei & sanctorum vim intulisse, Calices & alia vasa sacra, cum ornamentis, nec non bonis & fundis Ecclesiasticis in prophanos usus convertisse: *Verùm nec sacrilegorum istorum, nec sacrile-*

crilegiorum Patronus Elector Sax. extitit: Jmò à sacris abstinendas fuisse manus semper censuit: vulgò enim credebatur fatum instare ei, qui sacris rebus ac DEO dicatis manus injecerit: *quod num non oculari eventu Sacramentarij Sacrilegi nuper in Bohemia didicerint, dubitare vix audeo.* Dionysius *sacrilegia sua facetis dictis obtegere solebat:* Locris *n.* Proserpinæ templum *spolians, mox cùm classis illius secundo vento navigaret,* videtis *inquit,* quàm prospera navigatio à Dijs immortalibus detur sacrilegis. *Valer. Max. lib. 1. c. 2.* Epidauro Aesculapio *barbam auream detrahens dixit, indecorum, ut Apollo imberbis, Aesculapius vero barbatus conspiciatur: Et Jovem Olympium magni ponderis aureo amiculo, quo Eum Hieron è manubijs Carthaginensium ornaverat, exuens, laneumq; illi pallium injiciens, ita cavillabatur; Aureum amiculum æstate grave est, hyeme frigidum: Laneum verò ad utrumq; tempus est accommodatissimum. Valer. Maxim. ibid. Hujus Dionysij ingenium, & scommata Sacramentarij nostri hodiè repræsentare, & sacrilegia susq; deq; facere, interim alios pro Patronis sacrilegiorum proclamare solent,*

Egregiam verò laudem, & spolia ampla reportant.

26. Viciniæ turbator *Serenissimus noster nunquam fuit: sed potiùs* pacificator, *& necessitate ita flagitante* gloriosus domitor. *Non enim viciniam turbare dicendus est, qui mansuetissimis verbis Errantes in viam revocare cupit, pertinaces verò* tandem *justâ severitate compescit. Videant a. alij, annon viciniam, annon patriam, annon universam Germaniam, imò totam Europã turbaverint? annon*

Tyria maria concitârint? & tubam belli paßim inflârint? Novit illos Dominus, novit Ecclesia triumphans, & militans, Angelorum & piorum: Nec mollia fata turbatoribꝰ istis quisquam ominari potest.

27. & 28. Naturæ tortor, & Carnifex *horrendo scelere, Elector Serenißimus, abs te Nebulonum Antesignano vocatur. Quam enim Naturæ torturam, quamq́ Carnificinam meritò Serenitati ejus imputabis?* Natura principium est & caussa motus ac quietis in eo, in quo est per se, & non per accidens, *secundùm Aristotelem lib. 2. Phys. cap. 1. Num Elector Naturam in contrarium torqueat, scire perquàm aveo. Alioquin dudum novit, repugnante naturâ quamlibet cedere industriam, juxta Caßianum, lib. 4. Ep. 38.*

29. Mala ominaris Serenißimi nostri Electoris generationi, futurum sperans, ut dedecore Filiorum mortuus Elector pœnas rependat, quæ vivus effugerat. *Hoccine tuum* καλῶσ ἔςω? *Hoccine tuum, quo Electorem prosequeris, votum? sed* εἰσ τλὼ αὐτȣ̃ κεφαλὴν. *& in tuum ipsius caput præsagium istud cadat. Noster Serenißimus certus est,* DEUM *habere se* propitium sibi, & semini suo post se. *Gen. 17. & quidem* in mille generationes. *Exod. 20.* Generationi *n.* justorum benedicetur. *Psal. 112.*

30. Fortunas Electoris, *quas tu Calumniator* vitreas futuras *prædicis, ex gratiâ benignißimi Dei* ferro stabiliores *fore speramus, juxta illud*: montes commovebuntur, & colles contremiscent: misericordia verò mea non recedet à te: & fœdus pacis meæ non movebitur, dicit miserator tuus Dominus. *Esai. 54. 10.*

31. Quamdiu pro Cæsare belligerari possit *Elector, tu Sycophanta ignorâs. Neq́ n. tonnas auri & argenti dinumerâsti: neq́ loculos Electorales excußisti: multo minùs the-*

sauros

ſauros ingentes vel per transennam conſpexiſti. Reſidui per Dei gratiam tot ſunt ſumtus, ut manum ab aratro ſubſidiario *Sereniſſimus Elector revocare, nondum cogatur. Computent verò alij & marſupia ſua trutina appendant,* quamdiu contra Cæſarem belligeraturi ſint, *& annon loculos ſuos impenſis bellicis jam tum ita eviſceraverint, ut nec milites AntiCæſarianos poſthac conſcribere, nec ſtipendijs eos alere amplius poßint.*

32. Adfectus in militiam *ita* nimius *in Electore noſtro* non eſt, *uti tu convitiaris. Pacem n. amat intimè. Nam*

Pax agricolam vel inter ſaxeta benè nutrit:
Bellum autem etiam in campis malum eſt,

juxta Menandrum.

Pax plenum virtutis opus, pax ſumma laborum,
Pax belli exacti precium eſt, preciumq; pericli,
Sidera pace vigent, conſiſtunt terrea pace.

juxta Mantuanum.

———Pax optima rerum
Quas homini noviſſe datū, pax una triumphis
Innumeris melior, pax cuſtodire ſalutem,
Et cives æquare potens.

Uti Sylius canit.

Sed belligerandum eſt nonnunquam ex neceſſitate, ut hoc ipſo medio pax acquiratur; *qua de re eleganter ſcribit Auguſtinus*: Apud veros Dei cultores etiam bella parata ſunt, quæ non cupiditate aut crudelitate, ſed

pacis studio geruntur, ut mali coërceantur, & boni subleventur. Noli ergò existimare, *uti idem Augustinus ait*, Neminem Deo placere posse, qui bellum gerit, in his erat sanctus David, cui Dominus magnum testimonium perhibuit, Nec quæritur pax, ut bellum exerceatur, sed bellum geritur, ut pax acquiratur: Esto igitur bellando pacificus, ut eos, quos expugnas, ad pacis utilitatem vincendo perducas.

Rectè alicubi B. quoq; scribit Ambrosius: Fortitudo, quæ per bella tuetur à barbaris patriam, vel defendit infirmos, vel à latronibus socios, plena justitia est.

De prævaricatione verò & facultatum exhaustione *frustrà calumniator est solicitus*: *Necessitas n. legem non habet: tantâq; moderatione, & prudentiâ Serenissimus Elector hactenus bellum gessit, ut nec Respub. prævaricatus fuerit, nec opulentos subditorum facultates vel tantillum præcipitârit.*

33. Abest *quoq;* omnis fastus, omnisq; insolentia, *ut ut non oppidulum, sed oppidum, & propugnaculum munitissimum*, καὶ πολλῶν ἀντάξιον ἄλλων, *expugnârit, imò* totam Lusatiam inferiorem, cum maximâ parte superioris in Ferdinandi Cæsaris *potestatem redegerit.*

34. Minimè *omnium* cædibus in immeritos, aut leviter noxios Elector sævijt, *vel sævire etiamnum cupit: solùm armis defensivis hactenus vim à suo exercitu fortiter propulsavit.*

35. Fatum Austriacis imminens *quod sit, in Saxoniâ ignoramus. Sunt qui evertendam Augustam Archiducum Familiam somniant, & somnium suum fato quodam palliant: sed unde Fatuis istis de fatali hoc scopo & termino constet, nemini usq; huc revelârunt. Alioquin, sano sensu, fa*tis orbem regi, *eaq; frustraneo conatu coërceri lubenter admittimus.*

Fatis

Fatis agimur, cedite fatis,
Non ſolicitæ poſſunt curæ
Mutare rati ſtamina fati.
Quicquid patimur, mortale genus,
Quicquid facimus, venit ex alto.

Uti alicubi Seneca habet.

Hinc Thales argutè fatum pro robuſtiſsimo habuit, ut pote, quod omnia ſuperet. Laërt. lib. 1. cap. 1.

Quid ſi verò motus illi adverſùs Sereniſsimam Domū Auſtriacam, non fatis, ſed fatuis quibusdam, ſemetipſos, vel ſuos, importunis conatibus exaltare, & menſura ſua cubitos aliquot addere cupientibus jure imputantur? Jta planè cenſeo: & te Sycophantam furcâ dignum, quòd Electorem noſtrum fatuum vocâſti, pronuncio. Fatuus verò tunc foret, ſi ob ſolum prætextum Fati Calviniſtici à bono & pio propoſito abſterreri ſe ſineret.

36. *Neq; verò eum etiam in finem Elector Exercitum alit,* ut *Hiſpanicæ, quam vocas,* libidini ſatisfiat, & Romano Pontifici benè eſſe liceat. *Sed ut libertatem ac jura Germaniæ, ſuiq; capitis cari, Jmperatoris Ferdinandi majeſtatem debito modo aſſerat: quin & pericula impendentia, ab Electoratu ſuo arceat.*

37. Multò minùs pro Jurisdictione Papali *retinendâ militat. Quid n. Electori cum illâ commercij, vel negotij?*

38. *Quòd verò* Germaniam Jberiæ poſtponat, *39. &* Diabolicæ, *uti vocas, Hiſ*paniæ ſtabilitatem promittat, *illud εἰσ αἰῶνασ non demonſtraveris. Quandoquidem n. Deus ter Opt. Max. faſtigium Jmperiale ad Germanos tranſtulit: aliaq; axiomata & prærogativas inclutæ Germaniæ præ alijs Regnis totius mundi conceßit: quidni & Sereniſsimus Elector noſter* ſoli Germaniæ principatum, in Europâ præſertim, *lubens tribuat? & Jmperium Romanum*

alijs

alijs omnibus Regnis longißimè præferat? Interim Hispaniæ regnum non minùs à Rectore Universitatis Deo ter Maximo fundatum, suisq; bonis ac thesauris opulentißimis ornatum, absq; ullâ vel pietatis vel conscientiæ jacturâ agnoscit: omnemq; stabilitatem omnium Regnorum amicè in Dei sitam providentiâ, cum vate sancto Daniele credit.

39. *Quid verò caussæ est, Sycophanta, quòd* præstare *ais*, ut Elector sibi ac suis violentas ipse manus afferret? *Prorsùs non cadit hæc diabolica αὐτοχειρία, & effeminatißima pusillanimitas in tantum, tamq; magnanimum, & religiosum principem. Apage furcifer ad ima barathi antra, abi in malam ad minimum crucem tuo cum nefando, & scelestißimo præsagio, ac consilio. Protectorem haget Serenißimus, Deum Patrum suorum, cujus gratiâ & misericordiâ, ne in mille quidem generationes deseretur. Præcaveant alij, ne vel Ahitophelis, vel aliorum exemplo, mortem sibi ipsis violentam, ob stimulos, & morsiones conscientiæ inferant.*

40. Non absq; caussa in Religione suspectum esse aliis Augustanę Confessionis principibus *Electorem nostrum, tu conviciator scribis; Sed quinam illi sint principes, quibus Elector suspectus est, & quæ caussa suspicionis, ne apice quidem uno innuis. In Solis certè mensa est exposita Electoris nostri Religio; quòd unicè, & ὁλοψύχως Evangelica, seu Lutherana dicta doctrina adhæreat. Hanc profitetur publicè, ad præsentem usq; horam, hanc in suis Regionibus tuetur unicè: hanc ipsam, σὺν θεῷ, profitebitur, & tuebitur, ad extremam usq; vitæ horulam heroicè, neq; vel ad dextram, vel ad sinistram, vel horsum vel aliorsum, ullis ullorum hominum sive lenocinijs, sive minis dimovebitur. Papizare itaq; nos dicant, quibus volupe est, impudenter mentiri: Sufficit nobis intemerata conscientia, quam cum*

veri-

Veritatis Evangelicæ sacro palladio, illibatam & puram Deo, frementibus licèt inferorum copijs, servaturi sumus.

42. Facere Electorem, quæ Theologi Witebergenses damnant, Jenenses disſuadent, Agnati aversantur *ex te sycophanta primùm audio. Injuriâ verò Electorem & Theologos utriusq; Academiæ luculentâ afficis. Inspice n. VVitebergensium posteriorem declarationem, jam dudum typis exscriptam, & dic, an institutum Electoris damnaverint? Jenensium quoq; Consilium publicè jam prostat: Quod nostri Serenissimi factum itidem verbulo nullo improbat: quin potiùs Cæsarem, non deserendum, sed Majestatem ejus sartam tectam asserendam, pronunciant.*

Quòd Coburgensis Dux Saxoniæ, *Electoris nostri* bellum aversetur, *non demonstrabis, nec testimonium Illustrissimi Principis, quo fidem narratis tuis conciliet, unquam impetrabis.*

Unum verò vel alterum alibi ad castra adversæ partis perductos & seductos esse, non magnoperè miramur: cùm præsertim prætextum religionis, ante hac continuè magnarum minorumq; gentium hominibus inculcatum, & hoc modo fucum quàm plurimis factum sciamus. Parùm insuper curat Serenissimus noster, quid vel Titius, vel Sempronius, de instituto ejus sentiat: Si enim nec verbo Dei, nec honestati publicæ id contrariatur: imò, si Servatoris præcepto, si conscientiæ postulato, si juramenti vinculo conforme reperitur, meritò utiq; privata & personalia aliorum præjudicia seponuntur.

43. *Spissum præterea & crassum est mendacium, quòd Elector* in gratiam Papistarum Parentes liberis, nepotes avis, maritos uxoribus, uxores maritis, clientes patronis, heros ministris, urbes templis, templa Sacerdotibus, montes gregibus, campos frugibus orbos re-

linquat. *Fieri ſanè & poteſt, & progreſſu temporis ſolet, ut talis belli ſit alea & conditio; ſed præter votum & ſcopum hoc fit Electoris: nec potentiſſimus Elector ulli alij, quàm S. Rom. Cæſ. Majeſtati, & toti patriæ laudatiſſimæ, Germaniæ, velificatur: adeoq; prælium præliatur Domini, & id agit, quod agere neceſſitas, imò ipſe Deus requirit.*

44. *Cæterum conſultius fuiſſet, Electoris* Mauricij exemplum, *ut Conviciator omiſiſſes. Tàm probè enim ac digitos tuos noſti, quanta utriusq; ſit diverſitas. Jure Jmperatorem tunc Mauritius deſeruit, & conſcientiam ſuam, cùm periculum ditionibus ſuis intenderetur religionis, aſſeruit: Loquuntur hæc de re Acta & actitata Jnterimiſtica. Nunc verò non tantillum Jmperator, vel in Religione vel regione Electori moleſtus fuit: Evangelicis quoq; Bohemis ad rejectionem tàm contumelioſam, ne minimam quidẽ cauſſam præbuit: imò libertatẽ Exercitij ſtatim à morte Divi Matthiæ ſolenniter & ultrò ipſis & incorporatis provincijs obtulit: oblatam promiſit, promiſſam tranſmiſit. Eas igitur Calumniator & coccyſmum iſtum toties repetere impoſterum deſinas.*

Tandem quæ membris 45. 46. 47. & 48. monuiſti, ita ſunt comparata, ut diabolicas ſannas, & execranda convicia expuere, non verò Electorem dehortari voluiſſe videaris.

Jram *vis Elector ut* exuat?

At Deus, qui ipſe iraſcitur, non in totum iram prohibuit, quia is affectus neceſſariò datus eſt, *uti Lactantius Firmianus de ira Dei teſtatur.*

Et quis non iraſceretur ejusmodi pacis & patriæ turbatoribus.

Electoris quoq; odium *faſtidis, ſed illud pium & ſanctum*

ctum est: perfecto n. odio eos odit, qui oderunt Dominum *Psal. 139.* odit omnem viam iniquam, *Psal. 119.* odit malum. *Psal. 97.* odit execrationem, *Eccles. 17.*

Odium itaq; istud non excutere, sed conservare meritò tenetur.

Sæva jussa, falsæ accusationes, & amicitiæ *non cadunt in tàm virtuosum & Clementiæ ac Veritati penitus consecratum Principem.*

Neque perniciosus est vel sibi, vel innocentibus *Elector.*

Crudelitatis a. habitus horridus, truculenta facies, violentus spiritus, vox terribilis, os minis & cruentis imperijs refertum, *Benignißimo, Amabilißimo, & graiosißimo Principi, profligatá temeritate, & levitate, abs te imputantur.*

Temerarius est ille, qui nihil omninò formidat, sed adversùs omnia vadit, *uti Aristot. lib. 2. Ethic. scribit. Dic jam tenebrio quicunq; es, annon Sycophanta temerarijßimus Tu jure dicaris, quod neq; Deum in cælo, neq; potentißimum Electorem in terris formidas?* Daniel Eremita, *qui in Electore prædicta scelera non minùs acutè, quàm rectè quondam notásse scribitur. in rerum natura non extitit: Scio sanè, quem tu* Danielem *innuas: sed reprehensum ab isto his nominibus Electorem unquam fuisse, nequiter & scelestè mentiris. Cave igitur, ne mortuis etiam quietem invideas, & illorum suffragijs Principem laudatißimum, plurimisq; Virtutibus ad cælos usq; splendidißimum, in tàm fœdum & abominabile monstrum transformes. Nemo fidem tibi habebit, sat scio, qui vel eminùs Electorem nostrum noverit. Ipsa etiam fama in toto orbe Christiano,*

ausim penè dicere, in remotissimâ Africâ, & Americâ, longè aliud loquitur, aliudq; de moderno Electore Saxoniæ unanimiter testatur.

Subditorum suorum animos *flabella illa seditiosa plenis rebellium extraneorum buccis inflata, ab innato & pertinaci obsequio dimovere non potuerunt. Hæret n. in recenti ipsis memoriâ, quâ humanitate querelas illorum Elector audiat, quâ fidelitate & urbes & agros defendat; quâ vigilantiâ, ne periclitentur provideat; quàm solicite, ne exactionibus novis bellicis exhauriantur, caveat, quantaq; gratiâ & Clementiâ incolis suarum ditionum Bonis & morigeris faveat. Frustrà igitur seditionem intestinam Serenissimo nostro ominaris.*

Atq; hæc pro vindicatione gloriosissimi & Benignissimi mei Principis dicta sufficiant.

Memini eqidem, quòd Lucanus alicubi scribat:

——— Virtus & summa potestas
Non coëunt.

Et fateor rariores Principes virtuosos reperiri: Non tamen nulli planè existunt: inter quos haud postremum locum Ensifer Imperij Serenissimus occupat: de quo illud Menandri pronunciare ausim:

εἰκὼν δὲ βασιλεὺσ ἐστιν ἔμψυχος θεοῦ.

Cui, juxta Senecæ monitum, nihil prius, nihilq; antiquius est, quàm

Consulere patriæ afflictis, ferâ
Cæde abstinere, tempus atq; iræ dare,
Orbi quietem, seculo pacem suo.

Bella *n.* ob eam caussam gerimus, ut in pace vivamus, & negotia suscipimus, ut in otio simus, *juxta Aristotelem lib. 10. Eth. cap. 7.*

Scis

Scis conviciator, Catellos melioris Naturæ, Heros suos, si non alijs medijs, latratu tamen sonoro defendere: Quantò igitur minùs indignaberis, me, quem tàm arduo dignatur Princeps officio, adversùs tuam maledicentiam, & petulantiam, Zelo justo & serio *insurgere? Non negaverim, auro purissimo aliquid etiam luti vel pulvisculi adhærere posse. Homines n. & hi Joves sunt, nihilq; humani à se alienum ducunt: sed adeò nitor & fulgor pulcerrimarum in nostro Electore virtutum prævalet, ut Princeps rarissimus, & omnibus numeris laudatissimus dici summo jure mereatur.*

Nondum verò dimitti potes, Sycophanta pessime: Cùm videam, te in crines etiam meos hostiliter involare. Officij itaq;, & famæ religio vetat, ne intempestivè ad objecta crimina sileam: sed in os tibi masculè contradicam.

1. Hominem *me vocas* inquieti, turbulenti, & in plerisq; detriti ingenij.

Nimirùm quia Sacramentarijs hactenùs indesinenter restiti; nec liberè grassari blasphemias eorum permisi.

Exulto a. in Domino, & gratias præpotenti, quòd spiritu fortitudinis & sapientiæ me induerit, devotè ago. Ejusdem ingenij homines Jeremias & Elias *impijs fuere, coram Deo a. & Ecclesia Orthodoxa encomio fidelitatis, constantiæ, & diligentiæ floruêre.*

2. Suasu & hortatu ab initio meo Serenissimum Electorem à partibus Jmperat. Ferdinandi stetisse ais, *sed modum suasionis cur hìc omittis? Pro suggestu utiq; tum Serenissimo, tum alijs, fideliter & sæpiùs datâ occasione inculcavi, ut superiores suos verbis, gestibus, & opere ipso honorent: adeoq; Christo Servatori, quo Cæsari dare jubet, quæ sunt Cæsaris, & Deo vicissim, quæ sunt Dei, obtemperent. Quidni verò ita concionari? quidni monitum Servatoris Auditoribus meis, hoc præsertim tempore, quo cultus erga*

Magistratum exulare velle videtur, instillare, quidni vestigia Apostolorum, & Apostolicorum premere liceat? Vocem *utiq; me oportet esse* clamantem, *non piscem mutum. Feci igitur, quod pro conscientiâ facere & potui & debui. Nec imposterum, si vixero, ab hac commonefactione abstinebo.*

3. *Caterùm* deceptos à me omnes fuisse nostros, *scribis*, quòd cernere non potuerim, Austriacos jam in Eclipsi esse, mox, mox generalissimæ periodo fatali committendos, *cujus lex* sit, maxima minima facere. *Sed audi ad hoc quoq; ἔγκλημα responsum meum. Deceptionis nullius mihi sum conscius; utpote, qui in cancellis Ordinarijs me totum continui. Eclipsin verò & fatalem Austria Archiducum periodum quod attinet, sanè illam nec vidi, nec videre potui. Nubem potiùs pluviosam propediem transiturum credidi. Et obsecrò quam tu necessitatem mihi imponis Tenebrio, ut fatalem hanc, de qua garris, periodum Augustissima Domus Austriaca cogar credere? Scalâne admotâ in Sanctuarium Domini irrupisti, & tabulas periodales, de quibus apud turbatores quosdam adeò multus fuit hactenus sermo, inspexisti? Haud puto: Sustinuit quondam Domus Davidica similes insultus, nec tamen protinùs fatali periodo Altissimus eam commisit.*

Summa petit livor, perflant Altissima venti.

Jd quod Serenissima Domui Austriaca superioribus annis itidem accidit.

4. *Scribis porro*, diu esse, quòd Jesuitas inter optatos & amatos habere cœperim, ab ijsq; Simonidis Cantilenas mutuatus fuerim, ut pulverem oculis Serenissimi, commodiùs & cordatiùs offunderem.

Africana

Africanæ certè hæc mihi sunt nova, & nuper demum audita: quæ Jesuitæ ipsi falsa & ficta pronunciabunt. Nullus in toto orbe Christiano vivit Jesuita, cum quo verbulum amicum vel placidum intra novennium proximum commutaverim: Pragæ quidem semel atq; iterum conversatus cum eis fui: Sed in illis ipsis colloquijs adversarios semper eos habui. Quid? quòd Adamus Conzen *Jesuita Moguntinus haud ita pridem classi hæreticorum me publicè adscripsit: &* Jacobus Keihing, *Jesuita Neoburgicus crassum contra me volumen ante pauculos menses evulgavit: ut taceam quoq; mea omnium oculis exposita scripta Anti-Jesuitica. Itané verò moris est, Amicos, & quidem intimiores, invicem digladiari? Sciscitare quæso conviciator ex Domino Budevvezio, Religionis vestræ Calvinisticæ desideratissimo hactenus Patrono, sciscitare inquam, Uter nostrum in literario illo, quem novit, conflictu, à partibus Jesuitarum steterit? Pudebit te, si mica pudoris superest, pudebit, inquam, te, ejusmodi commenta, ut mihi conflares odium, & apud nostros tantùm me redderes suspectum, evomuisse.*

5. Adversùs Evangelicos ut Electorem *Serenissimum* stimulem, *nunquam mihi in mentem venit, nedum in linguam vel calamum.*

6. Electoris verò Saxoniæ consilia & instituta, utpote verbo DEI & æquitati conformia, meritò summoperè probo, & ut eâ, quâ cœpit viâ, feliciter posthac progredi pergat, calidissimè opto.

7. Vices Electoris Palatini, miserè Consilijs malignantium seducti, animitùs doleo: & pœnas justissimas, quas Antesignani quidam ob seductionem luituri sunt, prævideo. Num verò ante *tubam, in prælio præsertim Pragensi* trepidaverit *Elector Palatinus, vel non, nihil ad me.*

8. Germa-

8. *Germaniæ Principes, Qui, Ubi, quando, & quomodo à me carpantur, Anonyme Sycophanta fusiùs ostende. De potissimorum n. Evangelicorum Principum gratiâ, & Clementi affectu mihi gratulor: Deumq́, ut conservet illum, quotidiè precor.*

9. *Quam* Reformatorum statuum subsannationem *innuas, penitùs ignoro, & aquam tibi hæsuram, si tantillum palliare saltem mendacium tuum conareris, indubitanter scio.*

10. *Quæ* mea sint ornamenta oris & pectoris (*divinitus nimirùm mihi concessa*) *calculo & judicio Sacramentariorum Conviciatorum minimè submitto. Inhabiles n. sunt, nec testari contra me queunt: utpote quos odio, plùs quàm Vatiniano me prosequi constat: L. testium. ff. de testibus. Adde, quòd nominum suorum occultatione, & falsatione pœnas falsatoribus irrogandas sibi accersunt, & testificatione indignos se reddunt, L. falsi nominis, ff. ad L. Corneliam, de fals.*

11. *Quòd* è Templo in curiam inverecundè irrumpam, Mosisq; baculum, cum Aaronis thuribulo nefariè & deperditâ fronte confundam, *tu tenebrio nefariè & deperditâ fronte mentiris: Innocentiæ n. meæ tota Aula nostra, imò serenissimus ipse, cum splendidissimis suis consiliarijs, lubenter, quovis tempore testimonium perhibebit. Interim non interdices, quò minus, vel privatim, vel pro suggestu, quid conscientiæ respectu facere & liceat, & deceat, edisseram. Imò si vitam Deus prolongaverit, posthac in gratiam Sacramentarij spiritus ferventiore Zelo conatibus Satanæ resistere, & vocationis meæ munia,* loco & tempore debito *alacriter & imperterrito animo exequi pergam.*

12. *Intempestivè etiam dolos Sycophanta,* Virum ambitione tumidum, cerebro crassum, virtutibus exilem

lem, Ecclesiæ destinatum, Juris Historiarúmq; imperitum, & Civilium negotiorum ignarum, publicis deliberationibus super sortem suam, supra ingenium interesse, audiri, maguificari. *Profligatâ planè impudentiâ his me pingis Calumniator proterve coloribus, inq; theatro orbis Christiani collutulas sordibus.* Elegi *enim* non magnus in mundo, sed abjectus esse in domo Dei mei, *& ab appetitu honorum politicorum, planè abhorrens, Theologico studio unicè me consecravi, minimè ignorans, quàm contemtus ordo Theologorum vulgò haberetur. Quòd verò præter omnem opinionem meam, in hac ipsa statione Ecclesiasticâ primarias Dignitates Altißimus benignè mihi contulit, & honorifico loco me dignatus fuit, non ambitioni utiq; meæ, sed divinæ exaltationi & directioni unicè acceptum fero*: Neq; n. est currentis, vel volentis, sed solius DEI miserentis. *Et licet præpotenti, ut pro lubitu vel mihi, vel alij dicat*: Ascende amice: *utut ejusmodi fastigia honoris, & indicia divini favoris, Impij servis Christi fidelibus invideant. Neq; n. exiccatur fons liberrimæ Dei liberalitatis, & bonitatis, si maximè invidorum murmur, faciei pallor, dentium stridor, labiorum tremor, & mentis furor, dies noctésq; continuetur: sed gratiam dat & gloriam Deus, fidosq; Doctores benedictionibus coronat.*

Cerebri craßitiem non nisi excerebratus mihi objecerit. Majora enim sunt præpotentis Dei dona οὐρανόθεν mihi concessa, quàm ut χαριστήρια debita pro ijs exolvere queam. Et ingratitudinis culpam conscientiæ meæ incurrerem, nisi in solius Dei gloriam χαρίσματα divina prædicarem. Nolo vanâ me ostentare jactantiâ, sed extremam duntaxat confundere Pasquillatoris impudentiam, recensendo, quâ ingenij velocitate & felicitate olim, gratiâ Dei, prævaluerim. Viennæ adolescens *duodecennis in consessu maximè Illustri ora-*

tionem publicam, sine ulla hæsitatione, memoriter recitavi, ipsis Calendis Januarijs, Anno 1592. VVitebergæ annos ætatis agens decimum septimum, octavum, & decimum nonum, in Philosophicis, Juridicis & Theologicis, *publicè & privatim, non opponentis tantùm & respondentis, sed & sexagies quinquies* Præsidis *partes summo cum applausu Auditorij, feliter sustinui, totiusq; Academiæ singularem amorem, & præclarissima testimonia hoc nomine mihi conciliavi, imò qui ætatis anno vicesimo primo, ad gradum Licentiæ in Theologia admitterer, & sequente in aulam Serenissimi Electoris Saxoniæ, Christiani II. beatiss. recordationis vocarer, dignus habitus fui. Hæcne verò, & ingenium vel cerebrum crassum benè invicem coëunt? Nihil obstat, quò minùs ex Lyricorũ Principe, lib. 2. Carm. Od. 18. dicere queam.*

Non ebur, neq; aureum
Mea renidet in domo lacunar.
Non trabes Hymettiæ
Premunt columnas, ultima recisas
Aphrica: neq; Attali
Jgnotus hæres regiam occupavi:
Nec Laconicas mihi
Trahunt honestæ purpuras Clientes.
At fides, & ingenij
Benigna vena est: pauperemq; dives
Me petit, nil supra
Deos lacesso, nec potentem amicum
Largiora flagito,
Satis beatus unicis Sabinis.

Virtutum splendore malitia Calvinistica me non exuet: nec criminationum nubes tantillum mihi detrahet.

Ἀρετῆς βέβαιαι δὲ εἰσὶν αἱ κτήσεις μόναι.

Uti Sophocles in Eriphyla habet, hoc est,

Vir

Virtutis sola constans perpetuaq; est possessio.

Ἁ δ' ἀρετὰ καὶ θανοῦσι λάμπει.

Virtus etiam morte peremtis lucet.

Virtus repulsæ nescia sordidæ,
Intaminatis fulget honoribus,
Nec sumit aut ponit secures
Arbitrio popularis auræ,

Juxta Horati. lib. 3. Od. 12.

Et nihil est, exceptá virtute, quod mortali manu, & immortali animo quæri poßit, uti alicubi Valer Max. habet.

In jure & historijs *num planè sim hospes, ij nôrunt, qui penitùs me nôrunt. Domi tamen omnem, si qua juris vel civilium negotiorum superest notitia, relinquo,* nec politicis deliberationibus me imimsceo: multò minùs in Politico Consilio unquam vel ullibi compareo. *Prodeat, qui residuam in pectore probitatis micam habet, prodeat, inquam, & mihi in faciem, num in Consilio bellico & Politico per omnem vitam suam me viderit, imò num vel umbram meam illic conspexerit, pro conscientiá suâ edisserat. Nemo certè ingenuorum hominum, sat scio, quicunq; & quanticunq; illi sint, affirmare hoc audebit. Meritò igitur à dicâ istâ conviciator abstinere, & exempla Frisij ac Ducis Parmensis omittere debuisset.*

Quærere autem lubet ex te, Sycophanta impie, quid de Abiatharo Sacerdote, Ahimelechi Filio sentias, per quem explorabat Rex David, num bona ab Amalechitis malitiosè erepta, jure belli & bono omine repetere poßit? 1. Sam. 30. Dic porrò, quid tibi de Elisæo videatur. Ad hunc tres descenderunt reges, consultum, an licitè & felici successu adversus regem Moabitarum pugnaturi sint. Solvere enim Mesa Regi Israëlitarum tenebatur centum millia agnorum, & centum millia arietum cum velleribus suis.

Prævaricante autem eo fœdus, quod cum Rege Israël habebat, Joramus suppetias Josaphatum flagitavit, inquiens: Rex Moab recessit à me, veni mecum contra Eum ad prælium. Josaphatus *promtè quidem annuens, Elisæi tamen Prophetæ judicium omninò etiam audire voluit. Jam dic obsecro ingenuè Sycophanta, an &* Josaphatus *peccârit, Elisæi judicium, de subsidiario suo bello, pro Rege Israëlitarum requirendo, &* Elisæus *falcem in alienam messem miserit, bellum Anti-Moabiticum approbando, victoriamq; prædicendo, ac promittendo? Neutrum facilè affirmaveris.*

Si itaq; hoc rerum tempore, vel privato colloquio, vel scripto quodam Theologico Serenissimum Electorem Saxoniæ, cui à concionibus sum (indignus licèt) primariis aulicis, confessionibus sacris, & Consiliis Ecclesiasticis, humilimè informem, an bonâ conscientiâ Cæsarem Augustissimum deserere possit, an verò juvare Eum ob vincula juramenti, quibus est obstrictus, teneatur, num protinus baculum Mosis cum thuribulo Aaronis me confundere clamitabis? Num alienum à professione meâ, & officio id esse ullis rationum momentis in omnes æternitates demonstrabis? Irritus certè foret conatus, quemcunq; hac in parte, sanguinem licèt ipsum sudares, impenderis.

13. *Tandem benè ominari Serenissimo Saxoniæ Electori incipis,* si me impotentiæ ac superbiæ miserabile mancipium, & post familiariorem cum Clefelio conversationem planè dementatum, tanquam victimam piacularem aulâ suâ exturbaverit.

Mitesce verò paululum Heraclite, & parciùs hæc mihi esse objicienda haud gravatim disce.

A vitiis illis, quorum me mancipium vocas, totus abhorreo, & in valle humilitatis ac ἀυ[illegible]εξείας lubenter subsisto.

Cum Cardinale Klefelio *nulla prorsus familiarior*

mihi

mihi vel Praga, vel Dresda intercessit conversatio: Petijt quidem semel atq; iterum, & seriò per Nobiles nostros suumq; Secretarium petijt, hìc cùm esset, ut ipsum accederem; Sed caussis motus gravissimis ab omni prorsùs accessu & alloquio abstinui, quemadmodum tota Cæsarea, & Electoralis aula exactè novit. Jmò affirmare juratò id possum, quòd per annos triginta integros, ne verbulum quidem unum cum Cardinale Kleselio *commutaverim. Vide igitur, Conviciator, quàm innocens iterùm abs Te vapulem! Expende animo tuo, quàm præter omne meritum* familiariore cum klefelio conversatione dementatus planè *audiam. Falsissima sunt hæc mendacia,* spirituq; *vestro* impudentiæ & crudelitatis *dignissima.*

Crudelitatis *ideò memini, quòd* piacularis instar victimæ mactationi me tuâ intercessione destinari, & deputari intelligo. *Jtane verò mansuetudinem, (quam alioquin tàm pomposè jactatis) orbi Christiano ostenditis? Sed transeant & ista, quæ excelso animo, non minùs, quàm alia ferre, & vilipendere scio. Jam diu n. est, quòd* sudem me vobis in oculis, & centrum esse contradictionis, contra quod tota Calvinistica insurgit peripheria, & quod omnes impij criminationum ac calumniarum suarum petunt lineis, perspectum habeo. *Sed vitam prolongavit usq; huc altissimus, & præter multorum opinionem, ex morbis desperatissimis clementer me liberavit, in periculis quoq; præsentissimis, medios inter furiosorum hominum, qui vitæ meæ insidiati fuerunt, enses & globos hactenùs potenter protexit; fortè ut porrò prælium prælier Domino, & in nomine ejus vos inprimis Theomachos confundam; id quod strenuè facturum me, σὺν θεῷ, ad extremum usq; vitæ halitum, sanctè promitto.*

Coronidis vice, ut mitiùs inposterum de me judicium feras, intermittere nec valui, nec volui, quin paucula quædã periodos ex testimonijs meis Academicis huc asscriberẽ, unde tùm tibi Sycophanta, tùm tuæ farinæ hominibus constet, quid de Cerebro vel ingenio meo, quidq; de studijs meis Viri Magni jam olim publicè dixerint, & pro Conscientiâ testati fuerint. Sic vero D. Johannes Zangerus, *Jurisconsultus celeberrimus, &* Rector *Academiæ VVitebergensis tunc Magnificus, 22. Maij, Anno 1598. de me octodecenni scripsit.*

Quo nomine hunc quoq; Nobiliss. & Eruditiss. juvenem Dn. Matthiam Hoe, Nos ita complectimur nostrâ benevolentiâ, ut aliis viris honoratis, prudentibus ac literatis diligenter eũ commendare non vereamur. Singulari enim apud nos ad annos integros duos vixit morum honestate, & integritate, ac in studiis Philosophicis, & optimarum artiũ, inprimis verò in Theologia, quæ mater est pietatis, & omnium Virtutum fons ac fundamentum æternæ salutis, præclarã sibi acquisivit cognitionem, dum non solùm publicè docentes sedulò audivit, sed & privatâ diligentiâ evolvit interpretes Sacrarum literarum præstantissimos, horum sententias, & judicia de gravissimis controversiis exploravit; & ad normam Veritatis direxit, publicis itẽ, & privatis Disputationibus non tantùm interfuit, sed & ipse sæpè opponentis, sæpè Respondentis vices subeundo diligentissimè præfuit. SS. Theologiæ conjunxit etiam laudatissimum Juris prudentiæ sacratissimæ studium, *in quo* nón minorem diligentiam adhibuit: *ita ut spem minimè dubiam foveamus, cum clarissimæ suæ familiæ decus amplificaturum, & patriæ singulari ornamento ac usui aliquando futurum esse.* Nam & ingenio excellit, & naturâ est amans virtutis ac æquitatis, moresq; honestos cum gravitate regit. *Hæc illc. Huc pertinet Programma Rectoris Magnifici 23. Decembris Anno 99. publicè affixum, quod sic sonat:*

Annos jam aliquot in vestro commilitio versatur MATTHIAS HOE, Nobilis ex Austriâ, quem nullis, aut certè paucis, qui vel exiguum tempus hic commorati sunt, ignotum arbitramur. Hactenus n. non vitæ solùm, ac morum probitate, sed & industriâ ac profectu in literis, ijs præsertum, quæ sublimi illâ

Theologorum disciplinâ occupantur, ita se conspicuum fecit, ut in turbâ diutius latere minimè omnium potuerit. Is, ut etiam in Oratione Poetarum numeris adstricta, ingenium suum & profectum periclitaretur, per dies hosce præteritos, carmen de Incarnato filio Dei, Jesu Christo, privatim meditatus est, quod cùm se publicè recitaturum nobis significaret, & eam sibi veniam dari peteret: Tantum abfuit, ut piam ipsius operam & conatum impediremus, ut nobis & Reipub. literariæ, atq; inprimis Christianæ, hoc nomine ex animo gratularemur, aliquos etiam in selecto illo Nobilitatis censu reperiri, qui non solùm profana illa artium literarum, sed cum ijsdem & SacrosanctæTheologiæ studia ament, tractent, *& nomen aliquod in eâ curâ publicè mereri pulcrum ac laudabile existiment.* Quocirca omnes, qui nobis debere se fatentur, monemus, ut ad horam à meridie primam in loco his exercitijs destinato, frequentes conveniant: & ejusmodi sive officio, sive honore testatum faciant, se non solùm hisce studijs favere, sed & *Doctæ Nobilitati.* P.P. die XXIII. Decembris, Anno Christi CIↃ. IↃ. IC.

Sequente Anno seculari d.17. Februarij, Academia VVitebergensis publicè affixo Programmate inter alia hoc de me testimonium perhibuit:

De eo Luthero, cras horâ nonâ in Auditorio majori verba facturus est Matthias Hoe Nobilis Austriacus, *cujus Ingenium, eruditio, & pietas Nobis & toti Academiæ jàmdiu probata, non in uno genere doctrinarum, & specimen cunctæ juventuti, & inprimis Nobilitati facta est.*

Hisce ante Annos undeviginti Rector & Corpus totum Professorium coram universo cœtu Academico me ornavit elogijs, qualia ingenti numero ac pondere plura longè & ampliora producere possem, nisi modestiam meritò dissuadere id meam, & ruditatis ac extremæ infantiæ à Sycophanta mihi objectæ suspicionem, partim ob tot luculentos, & prolixos meos Commentarios, scriptaq; tam Polemica, quàm Didactica, partim propter officij & laborum per annos novendecim rectam, atq; superioribus approbatam administrationem, apud cordatos, & bonæ indolis homines applausum languidiorem obtenturam sperarem. Et mirum profectò mihi accidat, nisi utraq; auris tibi Sycophanta Anonyme nunc tinniat, imò nisi & conscientia ipsa pungat & mordeat. Nosti n. impunes hîc & illic non evadere, qui deliberatò & malitiosè vel humanos Joves atrociter incessunt, vel unctos Domini exquisitissimis criminationibus & mendacijs affligunt. Atq;

Atq; hæc ad scriptum virulentissimum responsa sufficiant. Palpare fortassis conviciator poterit, Et nobis haſtas teretes Clypeosq; rotũdos,

Tum Galeas, tum thoraces procul igne micantes.

Ad Te jam Nobiliſſime & ſplendidiſſime Domine Grunthali, *post longum diverticulum redeo, &* gratiâ ac beneficio Bohemorum obtinere Te Spiritum precarium, uti *Pasquillator scribit*, effusè rideo. *Anne ergò in manibus hominum, & non in manu Dei sunt sortes nostræ? Ergóne Bohemi vitam gratiâ suâ & beneficio prolongare possunt: Vide obsecrò stultitiam & insaniam calumniatoris. Nisi fortè eò alludat, quòd vitam innocenti Tibi, latronum instar, violentè Aliqui adimere, & manus suas sanguine justi conspurcare valuissent, si voluissent. Neq; verò sic etiam Spiritum ex gratiâ Bohemorum precarium obtines. Cùm potiùs soli divinæ directioni, & animarum gubernationi acceptam ferre eam debes: Jehovah n. ora Leonum obturavit, quò minùs tibi nocere potuerint. Veniam autem Epistolæ tum prolixioris, tum severioris officiosè peto. Durus n. nodus, durum quæsivit cuneum: & digni sunt protervi ac efferati isti homines, quibus juxta Spiritus S. præceptum duplicia reddantur.*

Benè in Domino Jesu vale, & pro Lege, Rege, ac Grege imposterum etiam fortiter militare non desine.

Dab. Calendis Januarijs, Anno quem tibi tuisq; cum multis sequentibus precor felicissimum, quo regnat FerDInanDVs Verè SeCVnDVs.

T. Nobiliß. Dominat:

Observantissimus.

D. Hoe.

FINIS.